

VAN DE REDACTIE

In Maakbaar erfgoed, de jubileumbundel bij het tienjarig hoogleraarschap van professor A.-J. van Bijsterveld als hoogleraar Cultuur in Brabant wordt op pag. 195 de volgende opmerking gemaakt: 29.000 heemkundigen in Noord-Brabant houden zich bezig met geschiedenis, archeologie, volkskunde, taalkunde en dialectologie, naamkunde, geografie, en zelfs biologie en ecologie. Van alles en nog wat dus, behalve genealogie. Genealogen en heemkundigen hebben meerdere dingen gemeen: ze zijn geïnteresseerd in geschiedenis, doen op hun eigen manier onderzoek naar het verleden en dragen zo bij tot een beter begrip van het verleden. Dat het enthousiaste hobbyisten zijn zegt alleen dat ze er geen geld mee verdienen, het zegt niets over de kwaliteit van hun onderzoek. Genealogisch onderzoek is een waardevolle bijdrage aan de geschiedenis van plaats en streek, vandaar dat verschillende heemkundekringen genealogische afdelingen hebben. Heemkundekringen en genealogische verenigingen hebben bovendien een gezamenlijk probleem: de gemiddelde leeftijd ligt dicht tegen de pensioengerechtigde leeftijd, en als ze de jongere generaties niet weten te interesseren sterven ze uit. Genoeg reden dus om samen te werken. Op 14 januari organiseert de afdeling Kempen- en Peelland van de NGV een nieuwjaarsbijeenkomst met minisymposium voor de eigen leden, maar ook voor heemkundekringen, archieven en potentiële doelgroepen. Doel is om op een laagdrempelige wijze geïnteresseerden en potentiële leden de mogelijkheid bieden om kennis te maken met de NGV-KPL en de genealogie in het bijzonder. Noteer 14 januari dus zeker in uw agenda!

GEPLANDE BIJeenKOMSTEN

Gemeenschapshuis 't Trefpunt, Belgiëplein 20, 5628 XJ Eindhoven
Begin van de voordrachten 20.00 uur,
Op elke bijeenkomst de stands:
GensDataPro/Contactdienst, Tijdschriften, Bibliotheek en Nieuwe Leden.

Zaterdag 10 december	Inloopmiddag 14.00 - 17.00 uur
Zaterdag 14 januari	“Nieuwjaarsborrel”
Dinsdag 14 februari	<u>Wonderen in het zonlicht</u> door: Hans van den Broek, arts radioloog
Dinsdag 13 maart	<u>“De sprekende familiegeschiedenis”</u> door: Hans Bauer, onderzoeker en publicist familiegeschiedenis

KORTE INHOUD VAN DE BIJeenKOMSTEN

Dinsdag 14 februari

WONDEREN IN HET ZONLICHT

door: Hans vd Broek, arts radioloog.

Na zijn enerverende lezing op 10 mei 2011 zal Hans van den Broek opnieuw op ons verzoek een lezing houden. Het onderwerp is:

“geneeskundige vondsten in 2500 wonderen”.

Hans heeft alle Nederlandse wonderen, gebeurd tussen 1300 en 1780, waar hij beslag op een beschrijving kon leggen verzameld. In die grote groep heeft hij alle overeenkomende wonderen bij elkaar gelegd en vergeleken. Onverwacht rolden er de meest fraaie vondsten uit. Luister naar de verhalen over genezingen van krankzinnigen die door de duivel bezeten zijn, over de meer dan honderd kinderen die vanaf de geboorte lam zijn en toch weer gaan lopen, over blinde kinderen die weer gaan zien, mensen die hun eigen ontworpen heup weer in de kom zetten, middeleeuwen die neergeschoten worden door een pijl en dit jaren later nog overleven. Nog niet voldoende stimulans om te komen luisteren???

Dan mist U deze eenmalige kans op het bijwonen van een uniek verhaal uit unieke bronnen waarin Hans met de kennis van vandaag terugkijkt naar de feiten van toen.

Dinsdag 13 maart

“DE SPREKENDE FAMILIEGESCHIEDENIS”

door: Hans Bauer, onderzoeker en publicist familiegeschiedenis

Volgens Hans is na 35 jaar onderzoek naar zijn voorouders en vele publicaties daarover de tijd aangebroken om spreekbeurten te gaan geven over de vondsten waarmee de genealogie kan worden aangekleed tot een bredere familiegeschiedenis. Het is Hans zijn overtuiging dat dit met elke genealogie kan, bij de ene meer dan bij de andere.

De kerngegevens voor de genealogie worden in de primaire bronnen gevonden wat meer en meer thuis met de computer via internet kan gebeuren. Ook gegevens uit de secundaire bronnen, zoals de poortersboeken en gildenregisters, het oud notariaat, het kadaster, de belastingkohieren e.d. komen meer en meer op internet beschikbaar.

Maar er zijn volgens Hans ook nog de zogenaamde **tertiaire bronnen** buiten de archieven die de familiegeschiedenis zo tastbaar en levendig kunnen maken. Namelijk de materiële sporen die voorouders hebben nagelaten, zoals huizen, grafzerken, gevelstenen, uithangborden, meubels, gebruiksvoorwerpen, curiosa. Maar ook fotoalbums uit de 19^e eeuw, oude ansichten, brieven, e.d. uit familiearchieven. Tevens komen de bronnen voor lokale en regionale geschiedenis aan de orde waarmee voorouders in hun eigen tijd geplaatst kunnen worden.

Hans heeft een systematische aanpak om naar die tertiaire bronnen te zoeken. En dat allemaal om de familiegeschiedenis zoveel **“sprekender”** te maken.

NOTEER NU ALVAST IN UW AGENDA!

Zaterdag 14 januari (14.00 – 17.00 uur in de grote zaal van 't Trefpunt)
“**Nieuwjaarsborrel**” voor leden en genodigden met korte voordrachten en uiteraard een toast op het nieuwe jaar 2012.

Samenwerking met HCC

NGV leden kunnen ook deel nemen aan de bijeenkomsten van de werkgroep Computergenealogie van de afdeling HCC!zob (Zuidoost Brabant). Deze werkgroep richt zich op ondersteuning van de leden bij het gebruik van de PC voor hun genealogiehobby. De bijeenkomsten zijn in 't Slot, Kastelenplein 167, Eindhoven.
Zie voor alg. informatie, agenda en nieuwsbrief: genealogiepagina op www.hcczob.nl

MUTATIES LEDENLIJST

**Per 01-11-2011, landelijk totaal 9200 leden,
waarvan voor Kempen- en Peelland 316 en 25 bijkomende leden**

Nieuw lid

Dhr W.J.M. Huijbrechts	Kerkstraat 20	6673 BN	Andelst
Dhr P.G.J. van de Laar	Kerstant v/d Berglaan 20-b	3054 ER	Rotterdam
Dhr M.H.W. van de Ven	van Rijkevorselstraat 152	4815 AC	Breda

Overleden

Dhr G.G.M. Speckens	Koekoeklaan 18	5613 AJ	Eindhoven
Dhr drs G.W. van Vugt	Europalaan 12	5591 CN	Heeze

Einde lidmaatschap

Dhr drs J.B. Beekman	Parc Imstenrade 212	6418 PP	Heerlen
Dhr H. te Kampe	Peellandlaan 18	5628 BG	Eindhoven
Mw J. Olierook	Waterpark 14	2291 AK	Wateringen
Dhr M.W.J. van Spreeuwel	Kluzenaarstraat 29	5641 HE	Eindhoven

Alle correspondentie te richten aan het landelijk secretariaat:
NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp
Gebruik bij correspondentie ALTIJD uw lidmaatschapsnummer!

Co van het Groenewoud

WIE HEEFT DE OPLOSSING?

In het maartnummer van dit jaar, heeft de redactie van Kempen- en Peelland u gevraagd hoe u uw genealogische gegevens systematisch bewaart en hoe deze toegankelijk zijn. Heeft u alle gegevens in een oude schoendoos zitten, of keurig in mappen of ordners gerangschikt op familienaam, voornaam, geboorte- of overlijdensdatum? Of heeft u zelf een heel mooi systeem, al dan niet op uw PC, ontwikkeld hoe u uw gegevens archiveert, rubriceert, indexeert. Aangezien een enkeling slechts gereageerd heeft en de vraagstelling mogelijk niet duidelijk was, doen wij nogmaals een oproep. Waar wij benieuwd naar zijn, is de wijze waarop u uw gegevens bewaart.

- Heeft u bijvoorbeeld van een parenteel, alle personen van de familie met al hun gegevens zoals beroep, opleiding, adres, bronvermelding, uitgetypte of kopieën van aktes , inclusief foto's? Of hebt u slechts een samenvatting in die map zitten.
- Heeft u van elk afzonderlijk persoon een overzicht gemaakt met alle op die persoon betrekking hebbende gegevens en hoe heeft u dat opgeborgen? In plasticmapjes of in zuurbestendige mappen of in de kluis?

Onze ervaring is, dat men daarvoor verscheidene mappen nodig heeft en dus ook de nodige kastruimte. Is dat ook uw mening? Wel laat het ons weten. Hoe gaan we zo efficiënt mogelijk met onze gegevens om? We hopen de komende nummers van ons Mededelingenblad vol te krijgen met al uw verhalen.

Redactie

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN

VOOR 1 Februari 2012

**Tevens bestaat de mogelijkheid om uw advertentie te plaatsen
Voor informatie neemt u contact op met de redactie**

e-mailadres: h.unij@hccnet.nl
postadres: Taunus 1 5706 PC Helmond

BEZOEK KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK.

Op zaterdag 17 september j.l., hebben we met een zevental mensen van Kempen- en Peelland onder leiding van Marie-Louise een bezoek gebracht aan de Koninklijke Bibliotheek (KB) in Den Haag. Een niet al te voorspoedige treinreis bracht ons met enige vertraging op de locatie niet ver van het Centraalstation. De Hr. Wensveen van de Bibliotheek, stond ons op te wachten en wees ons de weg naar de garderobe.

Hij begon zijn rondleiding met een kort overzicht van de geschiedenis van de KB. Opggericht in 1798 met als basis de collectie van stadhouder prins Willem V en uitgegroeid tot een nationaal en internationaal bekende instelling met ruim 350 medewerkers.

De Koninklijke Bibliotheek beschikt over een unieke verzameling oude handschriften en vroege drukken. Maar daarnaast worden alle in Nederland officieel uitgegeven boeken door de KB verzameld en geregistreerd. Elk boek krijgt een nummer, dat wordt vastgelegd op een kaart en geplaatst in een kaartenbak. Via de catalogus kan een boek teruggevonden en aangevraagd worden. Overigens is men begonnen met het digitaliseren hiervan.

Indrukwekkend zijn de vele stellages met boeken in de enorme ruimten (depot) in de kelder van het gebouw. De vraag of hier nu ook alle uitgaven van "Kuifje" te vinden waren, werd door dhr. Wensveen bevestigend beantwoord terwijl hij op een grote kluis wees waar alle bijzondere, lees kostbare, boeken werden opgeborgen. Bijzondere boeken van voor 1800 worden apart bewaard.

Ook beschikt de KB over de grootste collectie kranten van Nederland. De oudste krant dateert van 1618. Ook buitenlandse kranten worden hier verzameld. Worden gedigitaliseerd, maar zijn moeilijk benaderbaar. Via de bibliotheek kwamen we in de leeszaal. Hier kun je op je gemak de opgevraagde documenten, boeken bestuderen. Een KB-leeszaalpas geeft gratis toegang.

Natuurlijk heeft de KB een uitgebreide website. Daarnaast wil men graag dat u vriend wordt van de Koninklijke Bibliotheek. Voor € 15 per jaar kan men online een jaarpas aanvragen. Deze pas biedt veel voordelen o.a.:

- u kunt thuis boeken en tijdschriften van de KB aanvragen en zelfs tegen betaling toe laten sturen.

- u hebt thuis 24 uur per dag toegang tot catalogi, online bestanden en digitale dossiers.

Zo zijn er nog wel een aantal voordelen op te noemen. Wij hebben met dhr. Wensveen van de KB, een zeer nuttige en interessante rondleiding gehad, waarvoor dank.

En dank aan Marie-Louise voor de organisatie.

Ger Kleinbergen

BOXMEERSE EDELSMEDEN, DEEL 1

Boxmeerse meesters in de 18e eeuw

Wellicht kunt u zich herinneren dat op 5 september jl. in Boxmeer voor zeker € 52.000 aan eeuwenoud zilver gestolen werd uit het Kasteelmuseum. De inbrekers maakten onder meer ambtsketens, schilden en een antieke poederdoos buit. Volgens Omroep Brabant ging het om zilver dat de gemeente Boxmeer in de loop der tijd had aangeschaft. Een deel van het zilver is eeuwen geleden gemaakt door onder anderen fameuze edelsmeden uit Boxmeer.

De bekendste van deze edelsmeden zijn Rabanus Raab, zijn zoon Rutger Antoon Raab en zijn kleinzoon Rabanus Antoon Raab. Aan de hand van een artikelenserie van de Boxmeerse historicus Herman Jan van Cuijk wordt de levensgeschiedenis van deze Boxmeerse edelsmeden verteld (1).

In dit eerste deel staat Rabanus Raab en zijn voorouders centraal.

RABANUS Ter HULPERT vulgo RAAB EN NAZATEN

De levensgeschiedenis van de fameuze goudsmid in Kalkar (en mogelijk Boxmeer) en de stichter van een dynastie die in Vrije Heerlijkheid en daarbuiten grote bekendheid (en vele klanten) zal krijgen, is tot voor kort in nevelen gehuld geweest. Dank zij echter de jarenlange research van de in 1991 gestorven Stadtarchivar en leider van het Städtische Museum te Kalkar, **Werner Kock**, zijn Rabanus' afstamming, werk en familierelaties grotendeels reconstrueerbaar (2).

VOORoudERS (Ter HÜIPERT / RAAB)

De 17de eeuwse stadsdata en "Liste van Kalkarer Neubürger" napluizend ontdekte Werner Kock dat Rutger, Rabanus' vader, uit Emmerich komt en eigenlijk **Ter Hülpert** heette. Door deze fantastische vondst kan Kock in de parochieregisters en oorkonden van Emmerich deze familie (geschreven onder de naam **Terhülbert**, **Ter Hoopert** of **Ter Hoopert**) traceren tot ongeveer 1330. De leden hiervan behoren tot zogenoemde "riddermatigen" van het graafschap Bergh (!) en bewonen een oude hofstede op de linker Rijnsoever tegenover Emmerich op Kleefs gebied.

Rond 1400 huwen enige Ter Hooperts met "riddermatige" familieleden **Von Der Corukorst**, drossaards in dienst van de Heren van den Bergh. In deze aangetrouwde familie is de naam **Rabodo** (of **Radboud**) vanaf 1200 traditie vanwege hun (familie)relaties met graaf Rabodo van den Bergh (3)

De Kalkarse onderzoeker ontdekt in de parochieregisters van Emmerich dat tussen 1450 en 1570 de voornaam Rabodo ook regelmatig voorkomt bij de familie Ter Hulpert, dan echter vaak afgekort tot **Raabde** of **Raab**. En vindt dat in 1508/9 enige leden van de familie (mogelijk omdat ze hervormd worden) van het hof 'ter poorten van Emmerich' naar Kalkar verhuisden (4). De protestantse tak van de familie 'doet 't goed' in het stadje aan de Rijn want zonen worden rechter en advocaat (5).

In tegenstelling tot deze neven blijft **Raabde Ter Hoopert** katholiek en bij/in Emmerich woonachtig. Diens zoon **Willem Teehopert** staat in 1627 in deze stad ingeschreven als burger en meester in de rechten en wordt hier omstreeks 1625 vader van **Rutger**. Deze krijgt verkering in Kalkar en huwt daar als **Terhülbert** met **Hester** (Ester) **Hachten**, wiens vaders jurist is en wat land bezit. In 1653 verhuist **Rutger Ter Hulpert**, vulgo **Raab**, met Hester naar Kalkar waar hij vijf jaar later als Licautiatius Juris wordt ingeschreven als 'Neuburger'. Het echtpaar krijgt 7 kinderen en verwerft klein landbezit in Kalkar, Hönnepel en Appeldorn. Rutger brengt het tot schepen der stad (6) maar sterft in de nazomer van 1667 aan de pest. Zootje **Rabanus** is dan 13 jaren jong.

Het verhaal van Werner Kock na 1667 gaat als volgt verder: "Dan begint voor het gezin een harde tijd. Het kleine vermogen dat er mogelijk is, is snel op en wordt het bittere armoede. Hester probeert het hoofd boven water te houden door eerst wat land te verkopen en later een 'Tuchgeschäft' te openen maar dit gaat mis en failliet omdat zij het geld voor de leveranciers niet kan opbrengen. Er komen klachten en het huurhuis 'de Poort van Antwerpen' moet worden ontruimd. Het gerucht gaat zelfs dat de weduwe Raab de doeken, servetten en het andere linnen voor de schuldeisers ergens begraven heeft. Dus worden ook de kinderen een voor een verhoord. In het proces-verbaal staat te lezen dat de 12-jarige Hen(ricus) Raab dan 'lacrimans' (huilend) zegt dat hij nog zo klein is en niet weet wat zijn moeder gedaan heeft. Toch gaat het enige jaren blijkbaar iets beter. In 1685 duikt in een akte de naam op van de jonge goudsmid Rabanus Raab, die hierin verklaart dat hij niet veel geld heeft omdat hij zijn hele familie moet onderhouden.

Hij zegt verder dat hij en zijn jongere broer Eberhard (geb. 1661), goudsmid zijn geworden."

Terwijl deze broer van Rabanus, **Eberhard Raaben**, later als meester-zilversmid (ca. 1730) in Rees een atelier begint en zoon **Rutger Antonius**, geb. te Rees in 1688, na zijn leertijd naar Den Bosch vertrekt, daar in 1711 burger wordt en stamvader van het edelsmeden-geslacht **Raaben**, blijft Rabanus in Kalkar.

In genealogisch schema ziet de voorouderlijke stamboom van Rabanus Raab er als volgt uit:

circa 1330	geslacht Ter Hoopert / Ter Hooipoort "riddermatigen" bij Emmerich
	_____:
circa 1500	katholieke tak hervormde tak (Emmerich) (Kalkar)
circa 1600	Raabde Ter Hoopert
1627	Willem Teehopert (Emmerich)
circa 1648	Rutger Ter Hulpert -X- Hester Hachten (vulgo Raab) jurist (Kalkar)

1653	burger Kalkar
1663/4	schepen
1667	† door de pest

-----7 kinderen, o.w.-----

Rabanus (1654-circa 1740) goudsmid meesterteken [RR] tak: Kalkar/Boxmeer	Henricus (1655-)	Eberhard (1661-c1730) goudsmid meesterteken [ER] tak: Rees/Den Bosch
--	----------------------	--

RABANUS RAAB (KALKAR 1654-1739/40)

edelsmid, keurmeester, schepen en kunstenaar

Geboren op 15 november 1654 te Kalkar, gaat Rabanus, zoon van Rutger ter Hulpert genaamd Raab, rond het jaar 1670 'ergens' in de leer als goud- en zilversmid. Helaas valt niet te achterhalen wáár en bij wie. Zijn eerste (bekende) werk dateert uit 1678 en is een retabelmonstrans die gemaakt is voor de kerk in Hanselaar en nu te pronk staat in de Nicolaikerkerk van Kalkar. Deze monstrans draagt het monogram [RR] in spiegelschrift en de graving dat "Judith Steinhoff bei Ihrem Leben ein silbren Keth von 24 ein halb Loth hier hat zugegeben Ao 1678".

Ongeveer 5 jaar later trouwt Rabanus met **Sophia Schöningh(s)**, een dochter uit een eerbare Kalkarse familie en de zuster van vicaris (later pastoor) van de Nikolaaskerk Joannes Schöningh. Sophia en Rabanus krijgen 12 (!) kinderen (7) van wie de in 1684 geboren oudste zoon **Rutger Anton** in vaders voetsporen treedt (8) en in 1720 te Boxmeer een atelier begint.

Volgens Werner Kock gaat het inmiddels prima met Rabanus, die na 1680 het meesterteken in spiegelschrift vervangt door gewone initialen [RR], want op 36-jarige leeftijd heeft hij zoveel opdrachten dat in zijn atelier 4 gezellen en 3 leerjongens werken (9).

Een maand voordat Rabanus veertig wordt, wordt een kroon gezet op zijn vakmanschap en werk, want op 5 oktober 1694 legt hij voor Bernard Lutger, controleur van Keurvorst Frederik II (later Koning Frederik I van Pruisen), de volgende eed af als eerste keurmeester van Kalkar:

" Ich schwöre ein eydt zu Godt daß ich das Silber alhir zu Calcar so von den Goldtschmieden verarbeitet wirdt, getreulich probieren, und diesemnegst de Stimpel dar-auff setzen, und den von Stimpel kommende Geldren dem H. Commissaris Bernhardt Wilhelmun Lütger quartaliter getreulich ueberheben, den Contravenienten gebührendt ahnbringen. Und mich allerdings dem Churfürstl. gnd. Edicto -in omnibus et singulis- confirmiren solle und wolle."

Rabanus' ambt wordt niet door iedereen gewaardeerd, getuige het bijzondere voorval dat Werner Kock in de archieven van Kalkar en Kleef vond en vertelt (10). En dat tevens aantoont dat meester Raab ook maar 'n mens is van vlees en bloed: met een temperamentvol en zakelijk karakter:

"Kort nadat Rabanus Raab is aangesteld als keurmeester, komt goudsmid Lambert Kauffman na lange jaren afwezigheid weer terug naar zijn geboortestad Kalkar en wil zich hier vestigen. Hiermee schopt hij tegen het zere been van Rabanus, die tot dan 'heer en meester' is van het ambacht in Kalkar en er ontstaan spanningen tussen de twee edelsmeden, die zo hoog oplopen dat een gerechtsaantekening vermeldt dat er tussen beide heren een potige "Schlagery" ontstaat. Kauffmann druipt vervolgens af en pakt, omdat hij het keuren door Rabanus een belediging vindt voor zijn vakmanschap, zijn zilverwerk in een rugzak en gaat naar Emmerich om daar de bokalen, bekens en schalen te laten keuren. Keurmeester Schmitz heeft daar zogenaamd "die nothigen Stempelen nicht zur Hand" en stuurt de edelsmid naar Kleef. Hier komt Kauffmann direct voor een dichte deur te staan want men weigert zijn zilver te keuren. In arren moede - en natuurlijk niet erg vrolijk - keert hij naar Kalkar terug. En dáár wordt het hem enige dagen later helemaal zwart voor de ogen als hij vroeg in de morgen en nog slaapdronken 'toevallig' controleur Lutger op de stoep vindt, die constateert dat op het zilver de keur mankeert en prompt alles in beslag neemt !

Kauffmann, laaiend, gaat bij Raab verhaal halen, krijgt daar de wind van voren en nul op zijn rekest. Dan dient de furieuze edelsmid een scherp bezwaarschrift in bij de Kleefse magistratuur en verlangt een gedetailleerd onderzoek.

In de stukken van verhoor verklaart Rabanus Raab dan met een stalen en braaf gezicht, dat hij altijd bereid is (geweest) om het zilver van zijn goede vakbroeder Lambert te keuren en te merken."

Over de afloop van deze affaire kon Werner Kock geen documenten meer vinden. Wél zijn deze stukken het laatste 'levensteken' van goud- en zilversmid Kauffmann in de Nederrijnse en Kleefse kontreien. Vermoedelijk heeft hij zich ergens anders gevestigd waardoor Rabanus in Kalkar weer het rijk alleen heeft.

Van Rabanus' hand zijn een tweetal keurlijsten (12) bewaard gebleven maar noteert hierop alleen het gewicht van en het aantal zilverstukken die hij op gehalte keurt en geen namen van andere edelsmeden. Opvallend is wel dat hij op deze en andere documenten verschillend tekent: in 1694 is dat **Raab, Raaben zu Calcar** en **Raabe** (13).

Rond 1700 is Rabanus zakelijk actief in Boxmeer. Maar hij is er niet gevestigd als goud- of zilversmid, maar als grossier. Dit heeft te maken met enerzijds het immigratie-verbod dat de stad Boxmeer betreffende 'vreemde ambachtslieden' uit 1696 uitgevaardigd had, anderzijds zijn volle agenda in Kalkar. En mogelijk levert hij dan via de werkplaats van Peter van Oploo (zijn oud-leerling en edelsmid) zilverwerk af. Rabanus' werk - met het meesterteken [RR] - wordt dan in Boxmeer op gehalte getoetst en van keurtekens voorzien. Dit verklaart waarom de stralenmonstrans van Boekel (ca. 1700) en de kelk en ciborie (liturgisch vaatwerk) van Wanroij (1702) zowel zijn meesterteken als de 'stadskeur' van Boxmeer dragen.

De notities in het register van de Boxmeerse Petruskerk, die aantonen dat Rabanus en Sophia in 1721 en 1722 bij de doop zijn van hun kleinzoons Rabanus en Joannes sluiten óók perfect aan bij de inscriptie "AN 3 - 1723" die Van Cuijk vond op het zilverbeslag van het missaal in dezelfde kerk. Deze nauwelijks leesbare aantekening aan de binnenzijde van een van de sluitingen plús het meesterteken [RR] en het Boxmeerse 'stadsteken', zijn voor hem een bewijs dat Rabanus rond die tijd niet alleen regelmatig privé in Boxmeer bij Rutger, zijn oudste zoon, op bezoek komt, maar dat hij bovendien (zakelijk gezien logisch) nauw en ijverig met hem samenwerkt, die hier dan 3 jaren ("AN 3") een atelier heeft. De ciborie en wierookvat uit c1720 met [RR] en de Boxmeerse keuren (14) bevestigen dit, evenals trouwens het reliekkruis (H. Veronica) in de Boxmeerse Petruskerk dat uit diezelfde periode stamt (15).

Van Cuijk vermoedt dan ook dat de slimme Rabanus - constaterend dat de Nederrijnse markt voor altaarzilver omstreeks 1700 verzadigd raakt en de Oost-Brabantse parochies dan aan vervanging van hun zilver toe zijn, waardoor een gehele nieuwe markt 'open' ligt die vanuit de Roomsche Vrijheerlijkheid probleemloos kan worden veroverd - dé grote animator en initiatiefnemer achter de schermen is geweest om in Boxmeer een atelier te starten.

Om de bekende redenen is dat rond 1700 nog niet mogelijk, vandaar dat hij 'for the time being' levert via het atelier van Peter van Oploo.

Vervolgens geeft Herman Jan van Cuijk een prachtige gang van zaken:

"Rabanus, geplaagd door de wetenschap dat hij een nieuwe, rijke bron van inkomsten heeft aangeboden maar er geen (goed) gebruik van kan maken, gaat na 1700 ijverig op zoek naar een oplossing van zijn dilemma en naar mazen in de Boxmeerse wetgeving. Omdat hij zelf niet voortdurend in de Heerlijkheid aanwezig kan zijn (want dan riskeert hij o.m. zijn Kalkars burgerschap) is de oudste zoon en aankomend goudsmid Rutger het eerste antwoord op het probleem en dé aangewezen persoon om te zijner tijd in Boxmeer een atelier te openen. Een tweede probleem is hoe de vestiging van Rutger daar dan mogelijk te maken. De tijd heeft echter voor zakenman Rabanus vijf gelukkige scenario's in petto:

De eerste voet tussen de Boxmeerse deur wordt gezet door dochter Anna Mattha die huwt met ene P. Mollemans, een broer van Jan Mollemans, logementhouder van 'Den Engel'.

Anna meldt vader Rabanus in 1717 dat Peter van Oploo overleden is - waardoor in Boxmeer een plaats vrij komt - en dat diens familie van plan is om het huis, winkel en werkplaats, liefst aan een vakbroeder, te koop of te huur aan te bieden. Dat is geluk twee en drie. Het vinden van een geschikte (Boxmeerse) echtgenote voor zoon en edelsmid Rutger, die sinds 1713 in Den Bosch bij neef Rutgerus Raaben staat 'geparkeerd', is een volgende stap die gezet moet worden om de overname van het pand en inname van de opengevallen ambachtelijke plaats te vergemakkelijken. Dat lijkt niet eenvoudig, maar ook hier is mazzel nabij.

In 1720 hebben Rabanus en Anna in logement 'Den Engel' beet in de persoon van Anna's aangetrouwd nichtje Wilhelmina, de dochter van kastelein Jan Mollemans. Deze lijkt de koppelaars een goede partij voor Rutger die wel interesse heeft. Zoon- en broerlief wordt dan uit Den Bosch naar Boxmeer geroepen en aan Wilhelmina voorgesteld. En tot tevredenheid van vader en zus klikt het direct tussen die twee (geluk nummer vijf), waardoor -eindelijk- de dan 36-jarige vrijgezel Rutger een levenspartner gevonden heeft en Rabanus alle troeven in

handen om, zonder al te veel problemen, in Boxmeer een atelier te beginnen dat dan gerund zal worden door Rutger en Wilhelmina. En uiteraard speelt dan bij al deze vreugde geld voor de bruiloft, huur van een atelier (Rabanus) en voor de borg (schoonpapa Henri Mollemans en Anna) geen enkele rol meer!"

Inmiddels is de ster van vader Rabanus in Kalkar tot grote hoogte gestegen. In 1710 is hij een man van aanzien in de stad en wordt dat jaar tot schepen benoemd en staat in 1714 op de Bürgerliste als eerste vermeld: "Rabanus Raab, Künstler". Hierna volgen andere notabelen zoals juristen en kooplui.

Omstreeks 1735 neemt hij - dan krasse opa van tachtig - zeer waarschijnlijk kleinzoon en naamgenoot Rabanus in zijn huis op, leert hem het vak en komt op de ochtend van 12 augustus 1738 tot zijn grote schrik tot de ontdekking dat dieven 's-nachts een gat in de muur hebben gemaakt en met veel zilver en goud het hazenpad hebben gekozen.

Hoezeer Raab en heel Kalkar hiervan geschrokken zijn leest het bericht dat twee dagen later naar de regering in Kleef wordt gestuurd:

"BERICHT DES KALKARER MAGISTRATS AN DIE KÖNIGLICHE REGIERUNG IN KLEVE.....

EX OFFICIO

Calcar, den 14 August 1738

Magistratus berichtet allerunterthänigst wegen dem zwischen dem 11. und 12. dieses Monats alhier geschehene Einbruch und Diebstahl Euer Königlichen Majestät müssen wir allerunterthänigst berichten, daß zwischen dem 11. und 12. dieses Monats des nachts alhier in der Stadt ahn des Goldt-schieden Raaben Hauß mit Gewalt ein Loch durch den Giebel gebrochen und dadurch viel Silber und Goldt aus dem Hauße gestohlen seyn und hatt der Thäter aber bis hierhin noch nicht können entdeckt werden und kann man versichern, daß lebenslang solchen Einbruch alhier in Calcar nicht geschehen ist. Welches Eurer Königl. Majestät haben referieren sollen, die wir in allerunterthänigster Devotion beharren...." 18)

Het archief van Kalkar geeft geen precieze dag waarop en jaar waarin 'Künstler' Rabanus Raab overlijdt. Men vermoedt echter dat dit in 1739 of 1740 geweest moet zijn.

Noten

- (1) Deze artikelen zijn gepubliceerd in de jaarboeken van De Stavelij. De Stavelij is de Nederlandse Zilverclub die in 1975 ontstaan is als besloten gezelschap van zilverliefhebbers, met als doel de belangstelling voor zowel oud- als modern zilver te bevorderen en expertise op verschillende deelreinen te stimuleren en te bundelen. De artikelen van de heer Van Cuijk zijn verschenen in de jaarboeken 2004 en 2005.
- (2) Werner Kock: a) Artikel in 'Kalender für das Klever Land' 1967 en b) Ongepubliceerd manuscript.
- (3) Graaf Rabodo van den Bergh (c1166-1200) komt samen met zijn broer Constantius voor d.d. 1166 en 1167/74 in respectievelijk de aktes 318 en 323 bij Sloet.
- (4) 'Neubürger Liste', 1508 Johan ter Poirten, (Raab) hoifzmit (hoefsmid) en 1509 Gerit ver Hoepert (Raab); 'Repertorium der Urkunden', Archiv III/16 (423), 1508 " Voor de rechter van Kalkar en schepenen Derick ingen Gront en Jacob Gey, doet Luijken van den Graeff, weduwe van Meister Raeb, afstand van haar rechten, met betrekking tot het vermogen van de overleden priester Adam van Haelt."
- (5) 'Pfarararchiv St. Nicolai-Kirche Kalkar' (C) en 'Repertorium' (A):

(A) 1649 I, 3 Henrich Raab, rechter Altkalkar en Grieth;

(A) 1655 II,23 Het huis genoemd van Richter Hendrich Raab op de markt van Altkalkar;

(C) 1672 XII,28 Thomas Ophorst en Reiner Venedien, schepenen, maken een landverkoop bekend, ten kantore van Johann Gottfried Raab, rechter;

(C) 1673 IV,24 Berndt Giebkens en Reiner Venedien, schepenen Altkalkar, maken een landverkoop bekend, ten kantore H(einrich) Raab, de rechter.

(6) 'Pfarararchie', VII, 20 (U 306): 1663 Johan v Ruremundt en Rütger Raab, schepenen, maken bekend

X, 28 (U 307): 1664 Richard de Nerée (Dr. Jur.) en Rütger Raab, schepenen, maken bekend ...

(7) De kinderen van Rabanus en Sophia: 1684 Rutger Antoon, 1685 Maria, 1687 Arnolda, 1688 Maria Magdalena, 1689 Elbert, 1690 Antoon, 1692 Anna, en hierna nog 5 kinderen.

(8) En ook nog -misschien- andere zonen, maar hierover is niets definitiefs bekend.

(9) Jammer genoeg geeft Kock hier en verder geen namen van Rabanus' leerlingen, waardoor we niet weten of er (later) naast Rutger Antoon nog andere zonen in zijn atelier worden opgeleid en of er onder deze leerlingen ook jongens zijn uit Boxmeer of Land van Cuijk.

(10) Werner Kock in het artikel 'Goldschmiede des Barock', pag 73-75, 'Kalender für das Klever Land', 1967

(11) Stadtarchiv Kalkar A82

(12) Ibid.

(13) Op 30 april 1721 bij de doop (als getuige) van zijn kleinzoon en naamgenoot Rabanus Antoon en op 3 december 1722 bij de doop van kleinzoon Johannes Joseph. Dan is zijn vrouw Sophia doopgetuige.

(14) Zilveren ciborium uit c1720, [RR] met Boxmeerse keur i/h Rijksmuseum en het zilveren wierookvat met overeenkomstige keuren i/h Museum Booymans-van Beuningen, Rotterdam. Katalogus Rijksmuseum Amsterdam, zilvertentoonstelling dec 1979-feb 1980, afb 105 en 106

(15) Inventaris processie- en altaarzilver Petruskerk Boxmeer, Van Cuijk, mei 1994

Theo van Rooijen

(Wordt vervolgd)

Het fotobidprentje van....

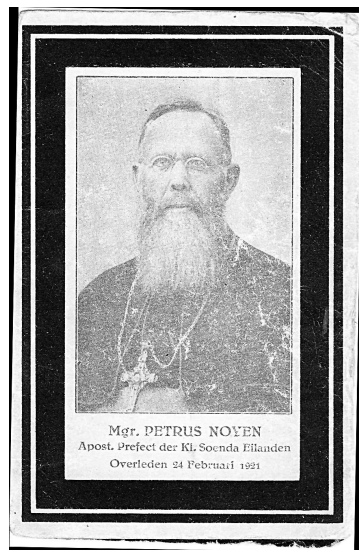
Mgr. Petrus Noyen (1870-1921)

Het bidprentje van Mgr. Petrus Noyen, Apostolisch Prefect van de Kleine Soenda-eilanden in Nederlands Indië, heeft een bijzondere vorm. De voor- en achterkant zijn gebruikelijk, met personalia en gebeden. Het prentje is echter open te klappen, en dan treffen we binnenin een levensbeschrijving van de eerwaarde priester (van wie in 1930 een biografie verscheen van de hand van B.A.G. Vroklage). In het in 2008 verschenen Helmond Boek is ook een paragraaf gewijd aan Mrg. Noyen (pag. 277). Petrus Carolus Noyen wordt geboren te Helmond op 3 september 1870 als zoon van de fabrieksarbeider en winkelier Peter Noyen en zijn vrouw Margaretha Sanders. Petrus is de tweede

zoon uit een gezin van zes jongens en vijf meisjes. Zij wonen Achter de Am.

Op 1 oktober 1883 vertrekt Petrus naar Steyl (bij Venlo), waar hij zijn opleiding krijgt op het seminarie van de missionarissen van Steyl, de congregatie *Sociates Verbi Divini*. Hij wordt in 1893 tot priester gewijd, en is daarna rector van het missiehuis in Uden. Aanvankelijk werkt hij als missionaris in China. In 1912 vertrekt hij naar de missie op Timor, dat onderdeel uitmaakt van de kleine Soenda- eilanden. Een jaar later worden de eilanden een afzonderlijke Apostolische Prefectuur, en wordt Petrus door paus Pius X benoemd tot prefect. Zijn bidprentje schrijft: *Hij kende slechts een verlangen, de uitbreiding van het rijk van*

Christus. Gaarne had hij zijn missiekruis gedragen tot aan de grenspalen der wereld opdat alle volkeren in de schaduw van het kruis redding zouden vinden. De laatste jaren van zijn leven leed hij aan dysenterie. In 1920 keerde hij naar Steyl terug om deel te nemen aan het Generale Kapittel. *Gaarne hadden zijn medebroeders hem als bisschop naar de schone missie zien vertrekken*, zegt het prentje. Zover kwam het niet, want mgr. Noyen overleed te Steyl in 1921, voordat de prefectuur tot vicariaat (de volgende stap op weg naar een bisdom) was verheven. *Het stoffelijk overschot rust op het kerkhof van het missiehuis aan de voeten van den stichter Pater Arnold Janssen.*

JEZUS! MARIA! JOZEF! PETRUS!

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
DEN HOOGGEERW. HEER
Mgr. PEIRUS NOYEN
APOSTOLISCH PREFECT
DER KL. SOENDA EILANDEN.

De overledene werd geboren te Helmond 3 Sept. 1870, ontving de H. Priesterwijding in het Groot Seminarie der missionarissen van Steil in 1893 en vertrok in het daaropvolgende jaar naar de missie van Zuidjantong waar hij 15 jaren werkzaam was.

In 1911 werd hij Rector benoemd v. h. Missiehuis te Uden en vertrok in 1912 naar de missie op Timor. In 1913 werd de missie der Kl. Soenda Eilanden een afzonderlijke Apostol. Prefectuur, en de overledene door Z. H. aangewezen als Apostol. Prefect. Hij was gedurende de 27 jaren van zijn missionarissenlevens steeds de ijverige dienaar van

Christus. Als lid v. h. Gezelschap v. het Goddel. Woord was hij de getrouwe bedienaar van dat Goddel. Woord. Hij kende slechts een verlangen, de uitbreiding van het rijk van Christus. Gaarne had hij zijn missiekruis gedragen tot aan de grenspalen der wereld opdat alle volkeren in de schaduw van het kruis redding zouden vinden, heeft steeds zelf hard gewerkt en het was een lust met hem samen te werken. Als Overste der missie was hij de goede vader en vriend voor zijne medewerkers. Hij waardeerde hunnen arbeid en wist dien voor hen aangenaam te maken door lief en leed met hen te deelen.

In 1920 moest hij deelnemen aan het Generale Kapittel van het Gezelschap v. h. Goddelijk Woord te Steil. De laatste jaren leed hij gedurig aan dysenterie. Hij hoopte in Europa het herstel van zijn krachten te vinden. Maar helaas, spoedig bleek dat zijn gestel ondermijnd was en zienderoogen namen zijn krachten af.

Wel voorbereid door de laatste H. Sacramenten, overleed hij zacht en kalm in den Heer te Steil 24 Februari 1921. Gaarne hadden zijne medebroeders hem als bisschop naar de schoone missie zien vertrekken. God heeft het anders beschikt. Zijn heilige wil zij geprezen. Gelaten bracht hij zijn leven ten offer voor zijne missie.

Het stoffelijk overschot rust op het kerkhof van het Missiehuis aan de voeten van den stichter Pater Arnold Janssen.

Voor het licht van het woord en den geest van genade moge wijken de duisternis der zonde en de nacht van het heidendom.

WAT IS PALEOGRAFIE? (6)

Ook nu nemen in het schriftelijke taalgebruik afkortingen een belangrijke plaats in. In dit nummer van de paleografieserie wordt nader ingegaan op het gebruik van *afkortingen of abbreviaturen*. Het adagium 'het gemak dient de mens' gold zeker ook voor onze voorvaders die met een ganzenveer ellenlange (officiële) documenten schreven. Maar misschien was het gewoon een praktische reden. In de vroege middeleeuwen werd namelijk geschreven op het duurzame, maar ook kostbare perkament. Om kosten uit te sparen probeerde men zo veel mogelijk tekst op een velletje te krijgen. Dus werden woorden afgekapt, afgekort en weggelaten. Je zou het kunnen vergelijken met een soort sms-taal 'avant la lettre'. U weet wel: w8 = wacht!

Van Dale geeft als verklaring voor het woord afkortingsteken 'weglatingsteken'. De schrijver die een afkorting of afkortingsteken gebruikt, laat een (flink) stuk woord of klinkers weg in de veronderstelling dat de lezer toch wel begrijpt wat er wordt bedoeld. Al is dat laatste voor genealogen niet altijd het geval.

Er zijn verschillende soorten afkortingen die vanaf de middeleeuwen tot de 19^e eeuw gebruikt werden: de *suspensie*, de *contractie* en de *stenografische tekens*.

Suspensie

Bij een suspensie of afkapping wordt het laatste deel van het woord weggelaten. Voorbeelden van suspensie zijn:

u.e.	u edele	c.a.	cum annexis
K.M.	Keyserlijke Majesteyt	etc.	etcetera
D.	Dominus		

Uit de laatste twee voorbeelden blijkt, dat wij tegenwoordig ook nog dit soort afkortingen gebruiken. Zeker in de kleine advertenties in dagbladen. Een extreme vorm van suspensie is *siglen* (litterae singulares). De suspensie bestaat uit één enkele letter, bijvoorbeeld s. voor sint.

Contractie

Men spreekt van samentrekking of contractie wanneer in het woord letters of lettergrepen worden weggelaten. Als voorbeeld:

Hollt	Hollant	kspel	kerspel
mr	meester	kkenraet	kerkenraet
voort	voornoemt	gl	generael

Stenografische tekens

Een afkorting is ook mogelijk door het gebruik van speciale, stenografische tekens, die een gedeelte van het woord of het gehele woord vervangen. Vaak moet men de betekenis van het teken kennen om het woord te begrijpen, bijvoorbeeld % voor procent of & voor en.

In het oudere Nederlands worden vooral de twee volgende tekens aangetroffen:

het z-vormige 'et' teken: z z z z

het teken voor 'con' of 'us' 9 9

Staat het teken vóór een woord dan betekent het con.....

Is dit teken áchter het woord geplaatst dan betekent hetus.

39 contractie voor etcetera

dat7 suspensie voor dattet

9fent suspensie voor consent

h9 suspensie voor huus

Het aangeven van afkortingen

Gelukkelijk voor ons is de schrijver vaak behulpzaam: wanneer hij een afkorting hanteert, geeft hij dat aan. De lezer wordt gewaarschuwd bij een suspensie of een contractie. Bij de stenografische tekens is een waarschuwing niet nodig; & spreekt voor zich.

Deze aanwijzingen komen in de volgende vormen voor:

- afkortingstekens zoals de punt, de dubbele punt, de puntkomma, de apostrof, de horizontale en verticale afkortingsstreep
- hoger geschreven letters
- doorgestreepte letters
- hoofdletters.

Verschillende voorbeelden:

Punt:

w. w. w. contractie voor weduwe

J. d. een siglen voor jonge dochter

Dubbele punt:

Burgm: contractie voor burgemeester

H. M. O. suspensie voor Hoog Mogenden

Puntkomma:

Wordt toegepast bij suspensie waarbij het afgekorte woord op -h, -q of -s eindigt. b; wordt getranscribeerd als -bus, q; als -que en s; als -sis.

authenticq suspensie voor authentique

voorseit suspensie voor voorseit of voirscreven

Apostrof

Een voorbeeld van de apostrof is donresd', een suspensie voor donresdagh. In combinatie met een z, dus z', kunnen twee betekenissen hieraan worden toegekend: zoon of zaliger. Het blijkt uit de context welke suspensie bedoeld is.

Hughenz' suspensie voor Hughen zoon

De horizontale afkortingsstreep

voorn suspensie voor voornoemde

De horizontale afkortingstreep heeft in combinatie met een m of n een verdubbeling van de desbetreffende letter tot gevolg.

De horizontale afkortingsstreep boven de laatste n van het woord duidt op de toe te voegen letters de:

en suspensie voor ende

van suspensie voor van de

De verticale afkortingsstreep

Deze komt in twee variaties voor: laaggeschreven en bovengeschreven.

Laaggeschreven is bijvoorbeeld:

ordentlich suspensie van ordentelijk

De verticale afkortingsstreep boven een letter vervangt de r, die dan vóór of achter de letter waarboven de afkortingsstreep is geplaatst, wordt ingevuld.

Voorbeelden:

h'roghe

suspensie voor hertoghe

Hoger geschreven letters

Deze methode van afkorten gebruiken wij nu ook nog vaak. Bijvoorbeeld 10^e voor tiende. Het hoger schrijven van letters tref je uitsluitend aan bij contracties.

suppl.

contractie voor supplianten

Doorgestreepte letters

In Nederlandse teksten komt in tegenstelling tot Latijnse teksten het doorstrepen van letters niet zo vaak voor.

Als voorbeeld de doorgestreepte v die de betekenis heeft van ver of voor.

v

contractie voor versoeken

v

contractie voor voorscreven

Enkele andere doorgestreepte letters hebben een vaste betekenis.

℔

suspensie voor libra (pond)

ꝑ *ꝑ* per (par of por)

ꝑ pre

ꝑ pro

Hoofdletters:

Voorbeelden: E. = edele EE=edelen EEHH=edele heren

ED = edele (in kerkelijke stukken eerwaarde)

EM = edelmogende (leden van de Staten)

EGM = edelgrootmogende (leden van de Staten-Generaal)

UE = U edele

De tekst op de volgende blz. is een van de vele huiswerkteksten die horen bij de cursus 'Oudschrijf' van het RChE. In de tekst vindt u voorbeelden van suspensies en contracties.

Depositionen taecken
get segeides vande
paler ende limiten
van toudes tusschen
Bakel en Breda

1630, 1 juni

Den versietek van speelmesters
van Bakel / Helmond / vnde
Arleboeck / toudes tae notaris
anderges; van op des soften dach
Junij dordichgoudert dertic h
mij getransportiert vnt Helmonds
voors; plaats minder vofid out
ende gevonden binnij des vB: Dorpe
was Baekel ons aldare te vfoary
denaer genoendij dorendijou
over get segeides was palis vB limiten
vB vofid; Speel tusschen Bakel en
Helmond dier volgend vofid mij
Notaris en des vB vofidij nadigant
getcompartiert synde Adit clare
vnt outreit dordich t vofidich
fadry / Landias vofidich vnt
vntreit ses vB vofidich fadry
Landias dordich out vntreit acht
vB vofidich fadry / vB Marselis
Nette vnt outreit vB vB vofidich
tuy fadry ally fadry vB vB
vB vB vB vB vB vB vB vB vB
vB vB vB vB vB vB vB vB vB

Transcriptie

Depositiën ¹ raecken[de]
het scheidjen van de
palen ende limiten
van [de] Pedel tusschen
Bakel en[de] Venroij

Ten versueck van [de] peelmeesters
van Bakel, Helmond ende
Aerlebeeck, hebbe ik notaris
onderges[creven] van op den sesten dach
junij sestienhondert dertich
mij getransporteert uijt Helmond
voors[creven], plaetse mijnder residentie,
ende gevonden binnen den v[oor]s[creven] dorpe
van Baeckel om aldair te v[er]hooren
de naergenoemden deponenten
over het scheidjen van [de] palen en[de] limiten
van voors[creven] Peel tusschen Bakel en[de]
Venroij, ende dienvolgende voor mij
notario en[de] den getuijgen naerge[noe]mt
gecompareert sijnde Aert Claes
oudt ontrent seven en tzeventich
jaeren, Corstiaen Hendrix oudt
ontrent ses en tzeventich jaeren,
Laurens Denis out ontrent acht
en tsestich jaeren en[de] Marcelis
Aerts oudt ontrent een en tzeventich
jaren, allen ingeseten[en] van
Bakel, bij den officier van Bakel
gedaeght om hennen getuijgenisse

Bronnen:

- * Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE).
- * Lezen in Brabantse bronnen. Begrippenapparaat bij Brabants oud-schrift
's-Hertogenbosch (1999): Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening.

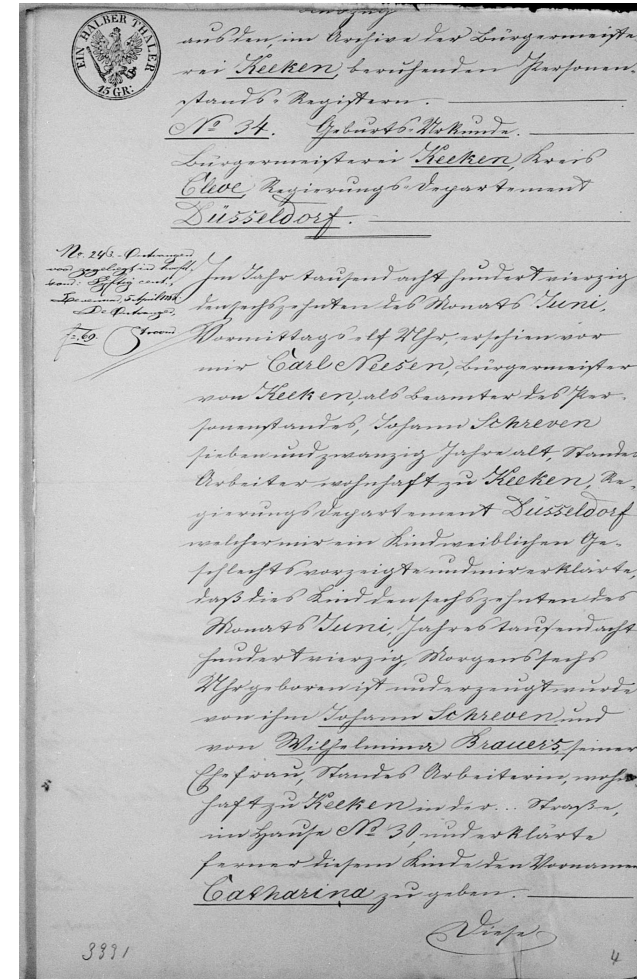
Theo van Rooijen

¹ depositie = getuigeverklaring
deponent = beëdigd getuige

Onderstaand treft u de geboorteakte van Catharina Schreven aan. Deze is in oud-Duits geschreven. Er is nu geen transcriptie gegeven. Bron: Huwelijksbijlage bij akte nr.3 d.d. 29-05-1866 Gemeente Pannerden (Gld). Als u de akte in het blad niet leesbaar vindt, dan kunt u deze vinden onder Huwelijksbijlagen 1866-1882, afbeelding11 via FamilySearch (via www.genver.nl te downloaden).

Kunt u een antwoord op de volgende vragen geven?

- 1 (a) Hoe laat doet de vader aangifte van de geboorte van Catharina en (b) bij wie?
- 2 (a) Hoe heet de vader, (b) hoe oud is hij en (c) wat doet hij voor de kost?
- 3 Wat is de geboortedatum van Catharina?

WGOD

De **Werkgroep Genealogisch Onderzoek Duitsland**, zoals de naam voluit luidt, is uit nood geboren. Toen namelijk de initiatiefnemer, de heer J.A.C. Riel, omstreeks 1960 naar Duitsland reisde voor genealogisch onderzoek, stuitte hij op onverwachte moeilijkheden. Samen met andere onderzoekers, vertegenwoordigers van verschillende genealogische organisaties - NGV, Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde en CBG - stichtte hij op 27 januari 1968 in Utrecht de WGod. De vereniging is onafhankelijk en heeft als doel, het vergemakkelijken van genealogisch onderzoek in Duitsland voor haar leden. Om dit doel te bereiken heeft de vereniging in de loop van de jaren veel genealogisch materiaal verzameld en gearhiveerd. Tweemaal in het jaar wordt centraal in Nederland een bijeenkomst georganiseerd. Hier kunnen de leden elkaar ontmoeten en naast de ledenvergadering, informatieve lezingen door Duitse en Nederlandse deskundigen staat ook oefening in het Oud-duitsse schrift op het programma.

Ons blad

De eerste jaren hield men contact door middel van brieven, al snel volgde enkele keren per jaar een blad, 'Mededelingen', en hieruit ontstond het huidige tijdschrift *Gens Germana*, een kwartaalblad. Hierin vindt men onderzoekservaringen van leden, historische artikelen, nuttige informatie, oefeningen in het Oud-duitsse schrift. De laatste jaren zijn er themanummers verschenen, die ook door niet-leden kunnen worden gekocht.

- *Zo kwamen zij naar Nederland*, waarin leden schrijven over hun geïmmigreerde voorouders. (Dit themanummer is uitverkocht, maar nog wel in de bibliotheek raadpleegbaar.)
- *Als het genealogisch onderzoek hapert*, over moeilijkheden ondervonden bij genealogisch onderzoek in Duitsland.
- *Favorieten*, een verzameling artikelen over sympathieke hoofdpersonen in de genealogie
- *Genealogische Webgids*, waarin u veel nuttige internet-informatie aantreft m.b.t. genealogisch onderzoek in Duitsland en andere Duitse taalgebieden.
- *Themanummer fotografie en genealogie*, met ingezonden verhalen over de rol van foto's in het stamboomonderzoek.
- *Boeiende bronnen*, over transcriberen van soms moeilijk leesbare bronnen.

Cartotheek

Een belangrijk project van de WGod is de cartotheek van de vereniging. Ieder lid wordt gevraagd de namen op te geven waarnaar hij of zij onderzoek heeft gedaan, met vermelding van de plaats en de periode. Hiervan wordt een bestand in Excel bijgehouden dat als PDF-bestand van de WGod-site kan worden gedownload. Leden kunnen het adres van de info-verstrekking opvragen bij de ledenadministratie.

Sinds 1991 is de WGod aangesloten bij de DAGV, Deutsche Arbeitsgemeinschaft Genealogischer Verbände, zodat we zoveel mogelijk van elkaars kennis en kunde kunnen profiteren.

Service

De WGod beschikt over een eigen Infodienst waar leden terecht kunnen voor hulp bij hun onderzoek in Duitsland. Via e-mail of post, kunt u uw vraag naar de infodienst sturen die naar beste weten wordt beantwoord.

Vragen waarop niet direct een antwoord te geven is, kunnen worden gepubliceerd op de site, zodat anderen daarop kunnen reageren.

De WGod heeft veel ruilabonnementen en er zijn ook veel genealogische boeken geschonken, waardoor de leden een veelzijdige bibliotheek ter beschikking staat. De catalogus van deze bibliotheek is te vinden op de site. Indien u een boek wil raadplegen kunt u contact opnemen met de bibliotheekbeheerder. In overleg kunt u het boek in de bibliotheek bekijken of het kan worden opgestuurd.

Bijzondere uitgaven

In enkele jubileumjaren zijn boeken uitgegeven. Het eerst verscheen *De Gids*, een overzicht van Duitse genealogische literatuur in Nederlandse bibliotheken en archieven. Bij het 25-jarig jubileum verscheen een bundel voor de WGod gehouden lezingen: *Familienforschung im deutschen Grenzraum zu den Niederlanden*. Vijf jaar later verscheen *Vademecum*, met hierin de uitvoerig beschreven geschiedenis van de WGod en een adressenlijst van Duitse archieven en genealogische verenigingen. Deze boeken zijn helaas uitverkocht. Echter, ter gelegenheid van het 35-jarig jubileum, is een Cd-rom geproduceerd met alle door de WGod uitgegeven tijdschriften en boeken.

Ik hoop dat de WGod voor u nu ook een bekende vereniging is geworden... en bedenk

'Wie meer van zijn Duitse voorouders wil weten, moet zijn licht bij de WGod opsteken!'

Alle informatie over de WGod kunt u vinden op de site: **www.WGOD.nl**

Secretariaat: mw. M.C. Luken-Sluis, Hulstlaan 101, 1702 VK Heerhugowaard,

e-mail: secretaris-wgod@wgod.nl

Auteur: mw. G. H. Paetzel-Veenstra /mw.M.C. Luken-Sluis

Ingezonden door Hans H. Duitgenius

Antwoorden van de geboortekte van Catharina Schreven zie pagina 104

- 1 (a) 11:00 uur
(b) Carl Neesen, burgemeester van Keeken.
- 2 (a) Johannes
(b) 27 jaar
(c) arbeider
- 3 16 juni 1840

HET 2de KWARTIERSTATENBOEK

Er zijn nu zo'n 90 kwartierstaten aangeleverd voor het kwartierstatenboek. Wilt u daar nog bij horen dan graag inleveren voor 1 januari 2012. Dus stuurt u maar in. Er zijn mensen die de moeite nemen om een heel digitaal schema op te stellen, dit is niet nodig. De gegevens worden ingevoerd in het genealogische programma PRO-GEN. Als u geen GEDCOM bestand kan maken is er de mogelijkheid een kwartierstaat te genereren uit uw genealogisch programma. Een GEDCOM uitdraai is natuurlijk het best met de minste kans op verschrijvingen.

Hoe kunt u uw kwartierstaat aanleveren?

- 1. Op papier:** U schrijft de kwartierstaat op briefpapier, en nummert de personen. Nummer 1 is de probant en 2 en 3 zijn vader en moeder. Van 2 is de vader en moeder 4 en 5. Van 3 is de vader en moeder 6 en 7 enz. enz. tot 63.
- 2. Digitale uitdraai:** Hebt u uw gegevens in een genealogisch programma staan, dan kunt u ook een digitale uitdraai opsturen.
- 3. GEDCOM bestand:** U maakt een GEDCOM uit uw genealogisch programma (kijk even naar uw gebruiksaanwijzing).

Stuurt u uw kwartierstaat naar: H. Unij, Taunus 1, 5706 PC Helmond
e-mail: h.unij@hccnet.nl.

Iedere inzender krijgt een afschrift van zijn/haar inzending ter beoordeling. Als u besluit om dit te doen kunt u zich inschrijven als afnemer van het Kwartierstatenboek. De NGV is er voor en door de leden. Met uw inzending voor het 2de Kwartierstatenboek bieden wij de mogelijkheid uw gegevens op een laagdrempelige manier te delen met andere leden. Wij rekenen dan ook op uw medewerking.

Henk Unij

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN

VOOR 1 Februari 2012

**Tevens bestaat de mogelijkheid om uw advertentie te plaatsen
Voor informatie neemt u contact op met de redactie**

e-mailadres: h.unij@hccnet.nl
postadres: Taunus 1 5706 PC Helmond

VOOR U GELEZEN:

Afdelingsbladen:

Apeldoorn en Omstreken, 2011-3

- Kwartierstaat Tjiske Anna Magdalena Sackman, door Jan Limpers.

Aqua Vitae, 2011-2

- Genealogie van Petrus Völcker.
- Het geslacht De Cock van Neerijnen, door J.N.A. Groenendijk.

Erfgoed, juli /augustus 2011

- 750 jaar familiegeschiedenis & 350-jarig bestaan van de familienaam *Verouden*, door Mr. A.H.G. Verouden.
- De Hugenoten, door Dr. J.P. Kuijman & D. Kranen.
- Met andere ogen; historische achtergronden bij genealogie, door W.H. Morel van Mourik.

Gepermeteerd, afdeling Den Bosch en Tilburg, september 2011

- Overleden Brabanders uit het leger van Napoleon, door Bas Lems.

Hollands Noorderkwartier, september 2011

- De familie Haakman, door Emmy Reijngoud en Piet Aaij.
- De familie Poland, door Ank Poland.

Kwartier van Nijmegen, september 2011

- Kwartierstaat van Judith van Santen, samengesteld door haarzelf e.a.

Rijnland, September 2011

- Aanvulling kwartierstaat Kriek –De Wilt, door redactie “Onze Voorouders”.

Roots@Groningen, september 2011

- De conversatie, ongehoorzaamheid, ontucht en harde bejegening van en door Johannes Alberthoma, door Antonia Veldhuis.
- Hondertmark (Groningen), door Petronella J.C. Elema.
- Familienamen: van Klöne naar Kluin en Klune, door Henderika A. Suerink-Klöne.

Stichtse Heraut, augustus 2011

- Kwartierstaat van Bernardus A.L. Jansen, door Yvonne Jansen-Linse.
- Jansen, Schram, De Zwart, Van Kooten, Snijders, Quakernaat e.a.

Threant, 2011-3

- Genealogie van Jan van Ringen (II), door G. Dijkstra-Bos.
- Kwartierstaat van Meine Oostwoud (I), door M. Oostwoud.
- Kwartierstaat van Jan Busscher (I), door J. Busscher.

Zaanstreek-Waterland, september 2011

- Kwartierstaat van Veronique Blok (15), door Margriet Blok-Charbo.
- De nakomelingen van Dirk Jansz Crok, door René Bont.

11 en 30, afdeling Friesland, oktober 2011

- Familienamen in Noord-Nederland, oppassen geblazen (slot), door Anneke Meester en Hans Bauer.
- Diverse artikelen over de aanname van familienamen na 1811.

Heemkundekringen:

Aarle Rixtel, het hagelkruis, september 2011

- De Goede Moordenaar, door Jan Dekkers.

De Acht Zaligheden, 'De Rosdoek', september 2011

- Sprokkelen in familienamen van Eersel, door Harrie Grielen.
- Kerkelijke registers van voor de invoering van de Burg. Stand, door Antoon Kockx.

De Berse. 'Den Beerschen Aard', nummer 3

- De familie Jacobs / Deenen te Oostelbeers, door de werkgroep "land".

Deurne, 'D'n Uytbeyndel', najaar 2011

- Alles over heksen, door Hans van den Broek.

Sint-Oedenrode, 'Heemschild', herfst 2011

- Den Brestert, een Rooise grenssteen -1

Son en Breugel, 'Heem', 2011-3

De Zwaan; Een speurtocht terug in de tijd, door Joop Dijsselbloem-Visser.

Thorn, 'De Kroetwès', septemder 2011

- La Princesse de Nassau, door Christian Brachthäuser.

Deze tijdschriften en nog vele andere, liggen elke afdelingsavond ter inzage / te leen.

Dhr. Hans Schippers zal u hierover graag informeren.

Ger Kleinbergen

BIBLIOTHEEK: AANWINSTEN BOEKEN

Koorts en honger

Geneeskunde op het platteland in de afgelopen eeuwen

Auteur: Hans van den Broek

Cat.nr: 11-BK

De auteur, arts-radioloog, van dit boek houdt zich al 25 jaar bezig met de plaatselijke geschiedenis der geneeskunde.

Na een tiental radiologische publikaties switchte zijn belangstelling naar heemkunde en geschiedenis der geneeskunde. Dit leidde tot artikelen over de poffer, het bekkensnijden, het gebruik van bijnamen, de verering van heiligen in de wintertijd en het vangen van mussen. Tegelijkertijd schreef hij over zevende zonen, bloedzuigers, zwakzinnigenzorg voor 1900, behandelen van open benen, gebruik van de kleur blauw bij Mariakindjes, de folklore rond hondsdolheid en bijgeloof rond heksen en kwakzalverij.

Hij heeft allerlei boeiende en vermakelijke archiefvondsten verzameld. Daarnaast spoorde hij medische behandelingen op die verborgen zaten in de zogenaamde wonderboeken van 's-Hertogenbosch, Handel, Kevelaer of Boxmeer. Vele losse weetjes, oude behandelmethodes en familierecepten zijn door hem in afgebakende hoofdstukken gebundeld en omgezet in leesbare teksten. De auteur heeft zich ingeleefd in de vroegere

ziektes en kwalen. Hij wil ze voelbaar en zichtbaar maken.

De afgelopen jaren verzorgde hij talloze lezingen over deze onderwerpen. Telkens weer vroegen de enthousiaste toehoorders of al deze kennis na te lezen was. Op hun verzoek is dit boek ontstaan.

Voor wie nu eens wat anders wil lezen over de vroegere geneeskunde is dit een prikkelend boek met veel leuke weetjes en onverwachte afbeeldingen.

Uitgave 2010 - 472 bladzijden

Hoe men zijn brood verdiende

Honderd negentiende-eeuwse ambachten en beroepen

Auteur: John Landwehr

Cat.nr: 11-LWR

In dit boekwerk heeft de auteur honderd ambachten uit de negentiende eeuw verzameld en in beeld gebracht. Het boek bevat een kostelijke parade van bijzondere beroepen die we in een iets andere gedaante nog steeds tegenkomen.

Anders? Ja, in de negentiende eeuw was er nog dienstbaarheid en weinig haast. Maar de postkoetsen reden wel stipt op tijd!

Uitgave 2008 - 208 bladzijden

Middeleeuwse kastelen van Gelderland

Auteurs: F.M. Eliëns en J. Harenberg

Cat.nr : 12-ELS

Geen provincie is zo rijk bedeed met burchten en kastelen van middeleeuwse oorsprong als Gelderland. De auteurs hebben zich noodgedwongen beperkt tot de bestaande kastelen, die bovendien nog oorspronkelijk muurwerk bevatten. Een keuze die zij terdege hebben toegelicht en daarbij hebben zij getracht middels een intensief onderzoek in de daarvoor in aanmerking komende archieven zoveel mogelijk nieuwe gegevens in een prettig leesbare stijl aan de reeds bestaande literatuur tot te voegen. De tekst wordt toegelicht aan de hand van 260 tekeningen, gravures en foto's die het oorspronkelijke karakter, de wijzigingen en de huidige verschijningsvorm weergeven.

De auteurs leiden het boek in met een beknopte geschiedenis van de provincie Gelderland en een overzicht van de ontwikkeling van het kasteel binnen deze provinciegrenzen.

Uitgave 1984 - 391 bladzijden

Co van het Groenewoud

**IMPRESSIE LEDENVERGADERING EN LEZING DOOR MW. PATRIES BOON
OP 15-11-2011.**

Foto's Ger Kleinbergen

INDEX KEMPEN- EN PEELLAND over het jaar 2011 samengesteld door Henk Unij

Aa van der 24. Aelbrechts 68. Aerts 103. Andel van 22. Arkel van 12. Audenhoven van 67
Baaijens 69, 70. Back de 23. Baexem van 18. Baggerman 33. Balen van 14. Barler van 18. Barloe 18. Baudouin 14. Becq 48. Beekmans 69, 70. Beers van 70. Beijers 11, 38. Berckers 17. Bergh van den 90, 95. Bierkens 67. Bilsen van 68. Blicx 22. Blunk 79. Boelants 22. Boissens 48. Bonaparte 61. Borduur 35. Boxtel van 22. Brants 37. Bree(u)wers 14. Broek van den 10. Buckincx 22. Bullers 18. Buschman 34, 35. **Cale** 42. Cann van 18. Canoy 64, 65. Cattenstart 46. Cattenstart(steert) 46. Cattestart 46. Cattestert 46. Claes 103. Cleophas 65. Coenraedts 42. Colbers 18. Coppens 51. Coppens 41, 69. Corukorst von der 90. Creijelt van 22. Cronenborch van 51. Cruijs van de 17. Cuijck van 22, 23. Cuijk van 94, 95. **Denis** 103. Diessen van 20. Dijk van 17, 40. Dijk van 23. Dijkmans 43. Doerne van 67. Dommelen van 41. Donkers 23, 70. Dooren van 42. Douveren van 24. **Eijlens** 17. Eijndhoven van 42. Eijnhove van 40. Eijnthove van 40, 41. Eijnthoven van 40,

42. Engels 18. van Engels 69. Evers 18. **Ferd** 65. Foerster 38. Fransen 23. Fulliger 17. Funcken 64. **Gestel van** 23, 41. Gey 95. Giebkens 96. Ginhoven van 41-43. Goessen 67, 68. Gogel 61. Goossen 68. Goossens 41, 68. Gorcum van 23. Graeff van den 95. Gront ingen 95. Gualtheri 11, 13, 36. **Haaren van** 67, 71. Hachten 91. Haelt van 95. Hems 70. Hendricx 103. Hendrix 18. Heumen van 42, 43. Heuvel van den 23, 69. Hobbelen 40. Hoefnagels 69. Hoepert ter 95. Hoevel van den 67. Hoevenaars 70. Hooff van 41. Hooff van 40. Hooipoort ter 91. Hoopert ter 90, 91. Hoopert ter 90. Hoppenbr(ouwers) 40-43, 67, 68. Houte van den 14. Houten van 43. Houtum van 43. Hove van den 14. Huijber 22. Huijbers 22, 23. Huijbert 22. Huijberts 22, 23. Hulpert ter 90-92. Hülperter ter 90. Hurk van de 43. **IJken** 22. **Jan(s)sen(s)** 18, 64, 70, 97. Jong de 14. Jur 96. **Kanters** 18. Kattenstaart 46. Kauffman 93. Kauffmann 93. Kerkoerle van 69, 70. Ketelaer de 22, 23. Ketelaers 22. Klinkhamer 18. Knipscheer 34. Kock 90-93, 95, 96. **Leemans** 68. Leermakers 69. Leeuwen van 14. Leijten 40. Lemmens 41. Linden van der 11. Litjens 24. Lovels 23. Lozeaat 17. Lutger 93. Lütger 92. **Maas** 41. Maes 41. Marchant et Ansembourg van 65. Marck La 17. Martens 51, 79. Meertens 65. Melcroth van de 67. Mercx 42. Meuleman 36. Michels 66. Mierlo van 23. Moll 37. Mollemans 94, 95. Moonen van 40, 41. Moretten van 42. Morselaer van de 69. Moubis 63-66. Moubis-Canoy 65. **Neesen** 106. Neggers 70. Neomagus 9-11, 34, 36-38. Neomagus, 37. Nerée de 96. Neudörfer 73. Nistelroij van 68. Noorda van 35. Noyen 96, 97. Nuijs van 14. **Oirschot van** 40. Oomen 51, 69. Ophorst 96. Oploo van 93, 94. Osch van 13. **Peijpers** 9-14, 33-38. Peiper 9. Peipers 38. Pelt van 22, 23. Pereboom 40. Perling 48. Peters 47, 51. Pieper 11. Pijls 18. Pijpers 9. Poirten ter 95. Pol van de 70. Potters 42. Pris 14. Prix 14. **Raab** 90-93, 95, 96. Raabde 90. Raaben 91, 94, 95. Rabodo 90. Radboud 90. Raeb 95. Raebe 93. Regt 38. Riel 105. Roefs 20. Roij van 22, 23, 70. Rooijkens 40. Ruremundt van 96. **Sanden van** 51. Sanders 44, 96. Santegoets 22. Schacht 79. Schepens 41, 68, 69. Schloos 24. Schloosz 24. Schlooz 24, 53. Schmitz 93. Schoet van de 67. Schöningh 92. Schöningh(s) 92. Schoot van (de) 23, 67-69. Schovers 43. Schreven 106. Schreven 104. Schull 14. Seemann 38. Smetsers 43. Smits 14. Steen 18. Steinhoff 92. Stockelmans 68. Strick 48. Stroombergen 37. Sütterlin 74. Swanebergh van 17. **Teehopert** 91. Tempelaar 42. Terhülbert 90, 91. Thomas 66. Tiel van 33. Tilburg van 22. Tollebeek van 68. Traa 46. **Valcooch** 47. Velde van den 47, 48. Ven van de 43, 71. Venedien 96. Venne van de 67, 68. Verbruggen 33. Verhallen 70. Verhoeven 43, 69. Vervordeldonck 17. Vleuten van de 69. Vonck 36. Vos 67. Vrients 67. Vries de 9, 38. Vroklage 96. **Waarden van de** 23. Waltheri 11, 13. Wasserval 33. Waterbee(c)k 37. Waterbeek 11. Weert van 43. Weijers 43. Weijnen 18. Wijnen 18. Will van 70, 71. William II 10. Wilneven 67. Wouter 23.